

ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՈՐԵԱՅ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԱՐՈՒԵՍԱՅԻՏԱԿԱՆ

Կը հրատարակուի ամեն ամիսը սկիզբը:

Բաժանորդագրման և կամօթի վճարելի ծարրեկան 8 ֆր. —

— 4 րբ.: — Վեցամսեայ՝ 5 ֆր. — 2 րբ. 50 կոպ.: —

Մէկ թիւ առանձին կը վաճառուի 1 ֆր. — 50 կոպ.:

Խմբագրութեան կենդրոնակայանը Կ' Վիեննա, Միո-
թարեան Միաբանութեան Մայր վանքը:

Ճամբու ծախքն խմբագրութեան վրայ է:

Ժամանցումընք առանձին սակարկութեամբ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ

ԲԱՆԱՄՈՐԱԿԱՆ — Հետազոտութիւնը նախնեայ
նամբօրէնքն վրայ: — Հայկական Նշանադրաց
մասին:

ԳՐԱԿԱՆ — Պատմութիւն հայ լրագրութեան: —
Յովհան Եղաթումիան Գ: — Փորձ. Քերովը
Պատկանեան Գ:

ԲԱՆԱՇԱՆՈՂԱԿԱՆ — Պուալիք Արուստ բանա-
ստեղծութեան.

ԹԴՔԱՅՈՒԹԻՒՆ — Մարիամ Թերեզայի Թեր-
եստի Հայոց տղան արժանագիր:

ԱՐՈՒՍՏԱԿԱՆ

ԱՐՈՒՍՏԱԿԱՆ — Մոմագործութիւն:

ԲՈՐՈՅԱԿԱՆ

ԽԱՅ ՈՒ ԺՈՒԺՈՒՅ — Վերջին ժամանակներէ վէպ մը:

ՍՈՒՆԻՍՈՒՄ

ՆԱՐԱՆԱՐԱՐ — ՏԵՏԵՍԱԿԱՆ — ՄԱՆՐԱՆԱՐԱՐ

ՔՈՂՈՔՈՎՈՆ

ՔՈՂՈՔՈՎՈՆ ՏԵՏԻՒԹԻՒՆ (Պատկ. Կարողու Լու-
ղովիկոս Աթոռապետ):

ԱՐՄԱՆԻՄՆԱԿԱՆ

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԿԵՆՏՅՈՑՈՒԹԻՒՆ ԵՆՈՒՆԵՆՈՒ ԲԱՄԿՈՐԵՆԻ ՎՐԵՍ

ԽԱՄԿՈՐԵՆ ՄԱՍՆԱՆԱՐՈՒԹԻՒՆ

(Հրդ-Ն-Եր-Կ-Ն)

15.

Գ. ՀՆԱԳՈՐԵ ԲՈՅԱՐԱՆՔ

Սեպտեմբերացի բժշկական մէջ Շաղկապի ըստ բնու-
թեան եւ այս երկրին Ս. Ս. Մարգարէ մասնագործին մարտա-
թիւնը բարձր բժշկական, որ ի թիւին Հայոց Չիւրի: — 1294 զրուստ
է Տրապիզոնի միջոցով, մէկ ու միւրեք զրուստ երկը յիշատակաւ
ներէն: (Տես Սեւան, էջ 337.) Այս այն բժշկականն է, որ Բարդ-
սեմիս կ'ըստի յարգութեամբ Գրգիս (Առաքել) ժամանակ, որ եւ
գրեթէ մ'անցաւ, միջոցաւ մը: (Տես առանձին 10.) — Բ. Սեպ-
տեմբերացիներն (թ. 101.) Այս բժշկականն, նշանակաւ բարձրի՝ բաց
թիւնայ, գրեթէ ի թիւին Հայոց Չիւրի: — 1435, որ օրինակէ տասն
է Եփեսոսին մէջ, որք Վարդապետ Սեւանայի, (որ Բարդիս բժիշկ
էր, Բարդիս մեծագործ մէջ եւ նշանակաւ տեղի քի ի բնական), որ
այսպէս զոր տարած է Ամասիոսի ուղիով Սեւանայի հարուն ըս-
տիւնն, — Երկու մեծագործ եւ ըստ բնականի միջոցով գրե-
թէ:

Թիւն եւ եւ յաճախապէս ապառ ի սխալման: — (Ըստ Մարգ-
արէի Եփեսոսի, ապ. ի Տիգրիս, 1863, ի մէջ 22 բժշկական գրուածը
մասնագործին՝ կայ Շաղկապ եւ բժշկական, որ է Թիւնիցիքն ի
Կողքին: բարձր գրեթէ բարձրակայ թիւնի միայ ի թիւին Չիւրի
— 1270, որ յիշատակարմ եւս ունի: Այս վրայ ապ յոյժ սրտով
միջոց):

Ուամբօրէն մատենագրութեան վրայ ընդ-
հանուր տեսութիւն ընելով, ըսած ենք (9) թէ
շատ առատ են բժշկական գրեանն, եւ քան զամե-
նայն ճիշդ գրականութեան հարուստ է բժշկա-
կանութեան ճիշդն: Նոյնպիսի զրոյ այս յաճախու-
թեան պատճառն ինքնին յայտ է. որովհետեւ
ամեն տեղ եւ ամեն ժամանակ բազմաթիւ հետեւ-
ներն կ'ունենան այն արուեստը եւ գիտութիւնը,
որ աւելի օգտակար՝ նա թէ կարեւոր են ժողովրդ-
դեանն: Եւ քիչ կայ այնչափ կարեւոր՝ որչափ այն
արուեստն ու գիտութիւնն, որ առողջութիւնը
դարմանելու եւ պահպանելու կը ծառայէ, կենդին
ու առողջութիւնն ըլլալով մեծադիւն երկրաւոր
բարեկայ: Ասոր բնական հետեւութիւնն է՝ կենաց
եւ առողջութեան պահպանութեան ծառայող զրոյ
բազմութիւնն: — Իսկ ասանց առական բարբառով
յօրինուելուն պատճառն եւս գիտաւ. կ'իմացան,
եթէ միտ դրուի որ անոնց հեղինակն (Թարգմա-
նիչը, հաւաքողը, համառօտողը, մեկնիչը), բնա-
կանապէս արուեստին տեղեկեք կամ բժիշկ՝ ուս-
տի եւ սովորաբար յաշխարհական դասն մարդիկ
ըլլալու էին: Արդ՝ գիտեցի, թէ ի միջին դարս,
մանաւանդ յետ ժ.Բ. դարու, աշխարհականաց չէր
այնչափ ծանօթ դրաբար լինելն, զոր թէեւ հաւ-
կենային՝ չէին կարող գիրաւ եւ ըստ օրինի գրել:
Բայց աստի՛ նոյն հեղինակը (խմբագիրը) զխաւս-
աբար աշխարհականաց համար կը գրէին, այս
ինքն՝ այնպիսեան համար, որ կամ գործակաւնայակ
բժշկական արուեստին կը զբաղէին եւ կամ հետա-
մուտ էին տեսականապէս ուսանելու. ուստի թէեւ
հեղինակը դրաբարագէտը ըլլային, սակայն էին
անոնց լաւ հասկըցած լեզուաւ գրել:

Բժշկականութեան վրայ մինչեւ ցնիլ Հաստ-
այս առական գրուածը մէջէն առաջինիս Հաստ-
ծիւն չիւթ պիտի առնուին երկու առաջինն հեռա-
գիրքն եւեթն, զոր ի վեր առդր ի մէջ բերինք
վասն զի մեզ ծանօթ գրութիւններէն՝ ըստ մեր
տեսութեան՝ այն երկուքն միայն կը վերաբերին
այս ժամանակի միջոցին: — Բայց անոնց հետադը-